

ENERĢIJAS LIETOTĀJU PARADUMU MAIŅA DARBAVIETĀ

Šo projektu finansē Eiropas Savienības Pētniecības un Inovāciju programma Apvārsnis 2020 Granta līguma nr.649660 ietvaros.

SAVE
@WORK

KĀPĒC TAUPĪT DARBAVIETĀ (save@work)?

Lai arī mūsdienās daudz tiek runāts par klimata pārmaiņām, kā arī arvien biežāk izjūtam pārmaiņu rezultātā radušās sekas, joprojām paliek atklāts jautājums – kā mums rīkoties, lai tās mazinātu?

Pastāv vairāki veidi, kā to panākt. Pirmkārt, lietojot mazāk enerģijas jeb kļūstot energoefektīvākiem, otrkārt, ražojot enerģiju no energoresursiem, kas neveicina klimata pārmaiņas. Lai veicinātu ES valstu pienesumu klimata pārmaiņu mazināšanā, 2014. gadā Eiropas Padome izvirzīja jaunus, ambiciozus **klimata un enerģijas mērķus 2030. gadam:**

40% Samazināt siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisijas salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni

27% Paaugstināt atjaunojamo energoresursu izmantošanu

27% Paaugstināt energoefektivitāti

Pašlaik Eiropas līmenī dodamies pareizajā virzienā, lai sasniegtu nospraustus atjaunojamās enerģijas mērķus, bet no izvirzīto energoefektivitātes mērķu sasniegšanas krietni atpaliekam. Sagatavotajā Eiropas Komisijas 2020 dokumentā "Stratēģija konkurētspējīgai, ilgtspējīgai un drošai enerģijai" tiek minēts, ka **"energoefektivitāte ir ekonomiski visizdevīgākais veids, kā panākt SEG emisiju samazinājumu"** un, ka ES mērķu sasniegšana prasa **"efektīvu energoefektivitātes pasākumu ieviešanu, kā arī tūlītēju enerģijas lietotāju paradumu maiņu"**. Lai to panāktu, Eiropas Komisija uzskata, ka būtiska loma šajā procesā ir reģionālajām un vietējām varas iestādēm, ieviešot atbilstošu politiku un kalpojot par pozitīvu piemēru pārējiem. Pēdējos gados kopš stājušies spēkā ES energoefektivitātes mērķi, ir ieviestas daudzas nacionāla mēroga atbalsta programmas energoefektivitātes pasākumu ieviešanai gan publiskajā, gan privātajā sektorā. Papildus sagatavoti un spēkā stājušies arī jauni likumdošanas akti (Energoefektivitātes likums) un prasības, kas gan iedrošina, gan uzliek par pienākumu samazināt enerģijas patēriņu gan valsts un pašvaldības iestādēs, gan uzņēmumos un mājokļos.

Projekta SAVE@WORK mērķis ir veicināt enerģijas lietotāju uzvedības maiņu, lai paaugstinātu energoefektivitāti darbavietā.

Tas tiek panākts ar darbinieku apvienošanu, izglītošanu un iedrošināšanu samazināt enerģijas patēriņu darbavietā, veicot nelielas izmaiņas darbinieku ikdienas enerģijas lietošanas paradumos, nevis investējot līdzekļus dārgās tehnoloģijās!

Eiropā publiskais sektors ir nozīmīgs darba devējs un visbiežāk tieši šis ir sektors, kas pirmais savā kolektīvā ievieš jaunus veidus un klimatam draudzīgas iniciatīvas. Atsaucoties uz vēlmi kļūt par labo piemēru citiem, projekts SAVE@WORK fokusējas uz publiskā sektora ēkām, lai demonstrētu, kā tas ir - kļūt par videi draudzīgu un apzinīgu organizāciju, darba devēju, kā arī darbinieku.

VIENU GADU ILGĀS ENERĢIJAS TAUPĪŠANAS SACENSĪBAS PROJEKTA SAVE@WORK IETVAROS TIKA RĪKOTAS...

9 ES DALĪBVALSTĪS

IESAISTOT 17 280 DARBINIEKUS

STARP 176 ĒKĀM

AR MĒRĶI SAMAZINĀT ENERĢIJAS PATĒRIŅU PAR 13 GWH UN CO₂ EMISIJAS PAR 3100 TONNĀM

KLIMATA PĀRMAIŅAS DARBAVIETĀ

Kad runājam par siltumnīcefekta gāzu emisijām, kas veicina klimata pārmaiņas, parasti iedomājamies mašīnas, lidmašīnas un dūmu mākoņus, kas nāk no ražošanas ēku skursteņiem. Cilvēkiem ir tendence domāt, ka enerģijas patēriņš darbavietās, salīdzinot ar rūpniecības, transporta un mājokļu enerģijas patēriņu, ir neliels. Tomēr **vidēji Eiropā tieši ēkas ir atbildīgas par 40% enerģijas patēriņa un 36% CO₂ emisiju**. Daudzos veidos biroja vide un enerģijas lietošanas paradumi nemaz nav tik atšķirīgi no vides un tā, kā mēs lietojam enerģiju mūsu mājokļos. Arī darbavietās ir nepieciešama apkure, karstais ūdens, ventilācija un apgaismojums. Tajā pašā laikā enerģija tiek izmantota arī:

- biroja iekārtu darbināšanai;
- degvielas patēriņam saistībā ar komandējumiem, kā arī nokļūšanai uz un no darbavietas;
- produktu un pakalpojumu iegādei (piemēram, enerģija, kas nepieciešama biroja iekārtu ražošanai, kā arī degvielas patēriņš šo iekārtu piegādei).

Pētījumi liecina, ka **koncentrējoties tikai uz enerģijas lietotāju uzvedības maiņas pasākumiem ir iespējams panākt līdz pat 15% enerģijas ietaupījuma!**

Kā? >> pievienojies SAVE@WORK un lasi tālāk!

 www.saveatwork.eu

KĀ TAS NOTIKA?

KO MĒS SAPROTAM AR ENERĢIJAS LIETOTĀJU UZVEDĪBAS MAIŅU?

Kā Jūs panākat, ka Jūsu kolēģiem rūp enerģijas izmantošana darbavietās, ja viņi nav ieinteresēti samazināt CO₂ emisijas un paši neapmaksā rēķinus par enerģiju?

Marketinga speciālisti jau sen ir apzinājušies, cik nozīmīgu lomu spēlē cilvēku uzvedība uz cik svarīga cilvēkiem ir iedrošināšana veikt dažādas izvēles. Ja veikalā būs jūtama svaiga maizes smarža, kurš gan nevēlēsies to iegādāties? Vai, piemēram, nesen ir atklāts, ka citrusa smarža slimnīcu vannas istabās un tualetu telpās veicina roku mazgāšanu, jo citrusu aromāts tiek asociēts ar tīrību.

Ik dienas koncentrējoties uz enerģijas lietotāju uzvedības maiņas pasākumiem un atbilstoši motivējot, mēs varam panākt, ka regulāri tiek izslēgta gaisma, pareizi tiek ieregulēta telpas

apkures un dzesēšanas temperatūra un biroja iekārtas tiek izmantotas efektīvi. Protams, ka mums kā darbiniekiem ir tendence darīt to, kas ir vieglāk, ko esam darījuši līdz šim un to ko dara citi. Turklāt bieži vien nejaudājot, vai varētu un vajadzētu kaut ko darīt savādāk.

SAVE@WORK ir vienkārša un jautra iniciatīva, kas iedrošināja darbiniekus paskatīties, kā enerģija tiek lietota darbavietā, kā to ietekmē darbinieku ikdienas lietošanas paradumi un cik daudz enerģijas var ietaupīt mainot savus paradumus. Turklāt viens gads, kura laikā notika sacensības, ir pietiekoši ilgs laiks, lai vecie, ierastie enerģijas lietošanas ieradumi tiktu nomainīti uz jauniem un daudz energoefektīvākiem.

AKTIVITĀTES

KĀ ŠIS PROJEKTS TIKA ĪSTENOTS?

STARTS

Pirms sacensību uzsākšanas, katrā ēkā tika izveidota energokomanda no ēkas darbiniekiem, kas pārstāvēja dažādus departamentus. **Energokomanda** ir veiksmīga sacensību pamatā, jo tai ir galvenā loma visu ēkas darbinieku motivēšanā un iesaistīšanā un tā ir atbildīga par ēkas apsekošanu un rīcības plāna sagatavošanu, lai panāktu enerģijas samazinājumu. Katra energokomanda piedalījās sākotnējos apmācību semināros, kuru laikā tika iegūtas zināšanas par dažādiem energoefektivitātes pasākumiem un veidiem, kā iesaistīt kolēģus enerģijas taupīšanas aktivitātēs.

Tika izveidots **tiešsaistes enerģijas monitoring rīks** – Enerģijas konts – kurā komandas par konkrēto ēku ievadīja ikmēneša enerģijas patēriņa datus, lai tos salīdzinātu ar vēsturiskajiem datiem. Rezultātā katru mēnesi tika norādīts, kāds ir panāktais enerģijas ietaupījums. Lai pievienotu sacensībām spēles efektu, tika izstrādāts rīks – **“Zaļais klikšķis”** – kur testa veidā katrs darbinieks varēja novērtēt esošos enerģijas lietošanas paradumus darbavietā un iegūt jaunus padomus.

Katra energokomanda veica savas **ēkas apsekojumu**. Tā laikā tika novērtētas apkures, dzesēšanas, ventilācijas un **apgaismojuma sistēmas, kā arī biroja iekārtu lietošanas paradumi. Papildus tika veikti arī apgaismojuma un gaisa kvalitātes mērījumi**, kā arī elektroiekārtu enerģijas patēriņa mērījumi pie dažādiem lietošanas režīmiem. Ņemot vērā iegūto informāciju, tika sagatavots **sacensību rīcības plāns** un par to informēti arī ēkas darbinieki.

Sacensību laikā energokomandām regulāri tika izsūtīti **enerģijas padomi** par dažādiem ar enerģijas patēriņu saistītiem aspektiem. Šādi padomi bija ļoti noderīgi, jo uzturēja nepatrauktu interesi un motivāciju daļai sacensībās, kā arī sniedza jaunas zināšanas enerģijas patēriņa samazināšanai. Dažas energokomandas, balstoties uz enerģijas padomiem, rīkoja konkursus saviem darbiniekiem. Balvās tika saņemti dažādi pašmāju un lauku labumi.

Katrai energokomandai tika sagatavots un izsniegts **materiālu un mērinstrumentu komplekts**, kurus tās varēja izmantot sacensību laikā. Piemēram, ēkas apsekošanas datu lapas, plakāti, uzlīmes, durvju un logu karekļi, tematiskās šokolādes, kā arī mērinstrumenti: temperatūras, relatīvā mitruma un CO₂ mērītājs, luksmetrs un enerģijas patēriņa mērītājs.

Energokomandas tika iedrošinātas **regulāri tikties**, lai runātu par sacensību norisi (darbinieku atsaucību un iesaisti), panāktu enerģijas patēriņa samazinājumu un enerģijas taupīšanas pasākumiem, kurus vēl varētu īstenot. Vairākas energokomandas **organizēja, piedalījās** un aicināja piedalīties savus kolēģus dažādos **ar enerģijas tēmu saistītos pasākumos**, ārpus SAVE@WORK projekta koordinātoru organizētajiem. Piemēram, tika rīkota zaļā pēcpusdiena, ņemta daļa rītenbraukšanas sacensībās un darbavietā rīkoti konkursi par energoefektivitāti, tādā veidā motivējot viens otru un uzturot sacensības garu!

FINISH

Projektam noslēdzoties pēc 12 mēnešu ilgā perioda, kura laikā katra komanda bija apkopojusi un analizējusi datus un ieviesusi rīcības plānā esošās aktivitātes, bija pienācis laiks noskaidrot sacensību uzvarētājus! Tā kā SAVE@WORK svarīgs ir ne tikai sacensībās panāktais ietaupījums, bet arī lietotāju uzvedības maiņa, tika novērtēts arī katras energokomandas ieguldītās darbs rezultātu sasniegšanā. Līdz ar to projekta noslēgumā **tika apbalvotas gan komandas ar lielāko enerģijas ietaupījumu, gan labāko energoefektivitātes kampaņu, kā arī nākotnē plānotajiem enerģijas taupīšanas un darbinieku iesaistes pasākumiem**. Visām energokomandām bija iespēja sacensties šādās trīs kategorijās:

- lielākais enerģijas ietaupījums;
- labākā energoefektivitātes kampaņa;
- labākais ēkas enerģijas rīcības plāns.

Credit: Ekodoma

Energokomandu sacensības pašvaldību darbiniekiem
2017. gada februāris

MŪSU PIEREDZES STĀSTS

Laikā, kad pakāpeniski pieaug enerģijas izmaksas, energoefektivitātes jautājumi kļūst arvien aktuālāki, nosakot arī stingrākas prasības attiecībā uz enerģijas izmantošanu valsts pārvaldē. Tādēļ septiņas pašvaldības no Latvijas (Ādažu, Cēsu, Ķeguma, Saldus, Skrundas, Smiltenes un Tukuma novada) nolēma piedalīties SAVE@WORK projektā un rādīt labo piemēru saviem iedzīvotājiem. Piecas no šīm pašvaldībām ir parakstījušas Pilsētu mēru paktu un izstrādājušas ilgtspējīgus enerģijas rīcības plānus (nosakot CO2 emisiju samazināšanas mērķus), kuros ir iekļauti arī pasākumi, kas versti uz lietotāju uzvedības maiņu. Trijās no šīm pašvaldībām ieviesta arī energopārvaldības sistēma (ISO 50001), kas paredz izveidot ilgtspējīgu enerģijas datu uzskates un analīzes sistēmu, kā arī nepatrukti meklēt piemērotākos veidus enerģijas lietderīgai izmantošanai infrastruktūras objektos ar pašvaldībai pieejamiem resursiem. Šie apstākļi kalpoja kā veicinošs faktors dalībai enerģijas taupīšanas sacensībās.

Kopumā 12 mēnešu ilgajās sacensībās pašvaldības piedalījās ar 20 ēkām, kas aptvēra vairāk nekā 600 darbiniekus, no kuriem 94 darbinieki bija tieši iesaistīti enerģijas taupīšanas aktivitātēs kā energokomandas dalībnieki.

LĪGA ŽOGLA

EKODOMA, sacensību koordinatore Latvijā

"Sacensību īstenošana katrā pašvaldībā un pat ēkā notika ļoti dažādi, sākot ar energokomandu izveidi un beidzot ar darbinieku iesaisti enerģijas taupīšanas pasākumos. Tādēļ nav viena veiksmes formula! Tomēr būtisku lomu enerģijas patēriņa samazināšanā spēlēja arī ēkas tehniskais stāvoklis (t.sk. enerģijas uzskaites sistēma), enerģijas lietošanas paradumi pirms sacensībām un augstākās vadības iesaiste un atbalsts"

MILDA PĒTERSONE

EKODOMA, sacensību koordinatore Latvijā

"Sacensību laikā apbraukājām visus novadus un apciemojām visas ēkas, kas piedalījās sacensībās – sākot no lielām administrācijas ēkām, līdz pašvaldības policijai un pavisam kompaktam sociālajam dienestam. Lai cik atšķirīgas būtu šīs ēkas, to kolektīvs un pieredze sacensībās, veiksmīniekus vienoja viens faktors. Uzturēt motivāciju cīnīties par pārmaiņām vienam visus 12 mēnešus ir praktiski neiespējami, tādēļ nepieciešama spēcīga komanda, šajā gadījumā - Energokomanda"

UZVARĒTĀJU DIENASGRĀMATA (#Dārza3energokomanda)

2016

MARTS: Tikai komandas vadītāja Lita zina, kas ir jādara, uz ko mēs ticamies. Viņa tikai vēl nesaprot, kā lai iekustina komandu. Šķiet, ka citi neiedziļinās un domā, ka nekas nav un nebūs jādara. Bet viens to nevar, vajag panākt visu dalību.

APRĪLIS: Pirmo reizi sanākam visa energokomanda un sākam kopīgi plānot darāmos darbus, aktivitātes un pārdomāt taupīšanas motivācijas metodes. Komandas vadītāja Lita ir pārliecināta, ka nominācijā "Labākā energoefektivitātes kampaņa" mums ir jāuzvar.

MAIJS: Tiek veikti mērījumi kolēģu kabinetos, stāstām un iepazīstinām kolēģus par mūsu dalību sacensībās. Tā kā ir siltais un gaišais mēnesis, tad aktīva elektrības un siltuma taupīšana nav aktuāla.

JŪNIJS: Jau jūnijs!? Jāsāk kaut kas nopietni darīt. Karekļi, uzlīmes, rīcības plāna gatavošana un pirmā kolēģu atklātā pretestība komandas aktivitātēm, bet to arī vajadzēja. Pretestība no citiem kolēģiem bija kā grūdiens, lai mēs kā komanda vairāk satuvinātos. Sākam visi domāt līdz un vairāk iesaistīties. Jūtam atbalstu un degsmi darīt pašiem. Esam komanda un MUMS IR MĒRĶIS! Beidzot!

JŪLIJS: Esam sagatavojuši prezentāciju domes vadībai par, mūsuprāt, galvenajām problēmām un risinājumiem enerģijas taupīšanai, gan kolektīva galvenajai problēmai – informācijas trūkumam. Diskusiju rezultātā rodas domas un idejas, kādi varētu būt risinājumi. Izvērtējam kolēģu aktivitātes un sagatavojam pārsteiguma balviņas – bezmaksas kino biļetes un saldumus! Kolēģi ir patīkami pārsteigti.

AUGUSTS: Uzzinām, ka energokomandas vadītāja Lita drīz dosies garākā atvaļinājumā. Iestājas neliels atslābums un motivācijas meklējumi komandai. Ir neliels uztraukums par spēju pavisam bez Litas. Lītai savukārt bija nelielas skumjas, jo komanda bija tikko nostiprinājusies un tāpēc pamest komandu un visu iesākt negribēja un atbalstīja arī tālāk, cik vien spēja.

SEPTEMBRIS: Esam nolēmuši visus domes viesus iepazīstināt ar mūsu dalību save@work sacensībās. Izmantojam iespēju un par dalību sacensībās informējam arī uz Smiltenes pašvaldību atbraukušo Saeimas priekšsēdētāju Ināru Mūrnieci, kuras novēlējums uzvarēt sacensībās izrādījās ļoti nozīmīgs!

OKTOBRIS: Ar darba kolektīvu piedalāmies un uzvaram Ekonomikas ministrijas rīkotajā konkursā "Energoefektivitāte mums apkārt", kurā tiek iegūta otrā vieta un facebook.com lietotāju simpātijas balva. Piedalīšanās un uzvara dod gandarījumu un saliedē kolektīvu citām enerģijas taupīšanas aktivitātēm.

NOVEMBRIS: Atklājam lielāko ēkas elektrības tērētāju – gaisa kondicionieri virs ieejas durvīm. Domājam, kā ar mazāku elektrības patēriņu "sasildīt" klientu apkalpošanas speciālistes, kas strādā pie ieejas durvīm. Līta sagatavo jaunus informatīvos karekļus, kas sniegs kolēģiem padomus, kā ikdienā taupīt elektroenerģiju.

DECEMBRIS: Meklējam visus iespējamus veidus un risinājumus, kā taupīt elektroenerģiju – tīram jumta logus, atkausējam atpūtas telpā esošo ledusskapi, atgaisojam radiatorus, atslēdzam arhīva telpā kondicionieri. Organizējam darbiniekiem decembra akciju "Enerģijas apmaiņas lāde", kuras mērķis ir iepriecināt kolēģus ar saldumiem un īpašiem svētku noskaņu vēlējumiem. Energokomandas dalībnieki pirms svētkiem tiek lutināti ar svētku pusdienām un iedvesmojošiem uzmundrinājuma vārdiem no domes vadības.

2017

JANVĀRIS: Esam "atkoduši" mūsu save@work uzvaras formulu – ir pastiprināti jātaupa siltums, jo tā īpatsvars dod lielākus kopējos taupības rezultātus! Staigājam vakaros pa kabinetiem un noregulējam individuālos radiatoru termostatus. Brīvdienās strādājošajiem ir vēss, bet kopīga mērķa labā tiek uzvilkti siltāki džemperī.

FEBRUĀRIS: Taupam, taupam, taupam. Stranču, Beverīnas un Pāvilstas pašvaldību kolēģiem rādām mūsu prezentāciju un dalāmies pieredzē par paradumu maiņas rezultātā iegūtajiem enerģijas taupīšanas rezultātiem. Gaidām sacensību rezultātus un nosvinam sacensību noslēgumu ar Sandas pašcepto torti Cielavīnā.

Energokomandas vadītājas Litas noslēguma citāts: *"Es jau pagājušajā gadā zināju, ka mēs uzvarēsim. Tikai nebiju domājusi, ka panāksim arī tik lielu ietaupījumu. Visas kampaņas aktivitātes atspoguļojās mūsu panāktajā ietaupījumā!"*

² http://www.pilsetumerupakts.eu/actions/sustainable-energy-action-plans_lv.html

SACENSĪBU REZULTĀTI

Oficiāli sacensības tika noslēgtas 2017. gada 28. februārī. Pēc tam tika veikta rezultātu novērtēšana. Sacensību noslēguma pasākums tika rīkots 2017. gada 21. aprīlī Latvijas Nacionālajā bibliotēkā, kurā piedalījās arī pārstāvji no Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas, kā arī Ekonomikas ministrijas.

ILZE PRŪSE

LR Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas
Klimata pārmaiņu departamenta direktore

"Ar savu ieguldīto darbu Jūs esat sasnieguši mērķi un pierādījuši, ka pat bez lieliem naudas ieguldījumiem un investīcijām iespējams gan samazināt emisijas un enerģijas patēriņu, gan ietaupīt naudu. Jūs esat kļuvuši par labu piemēru citiem."

ANDŽELA PĒTERSONE

LR Ekonomikas ministrijas Energoefektivitātes nodaļas vadītāja

"Runājot par energoefektivitāti bieži dzirdam, ka būt energoefektīviem ir labi un derīgi, bet bieži vien darbi iepaliek, jo tas ir grūti. Šis projekts rāda praktisku piemēru, kā energoefektivitāti iedzīvināt darba vietā. Turklāt svarīgi, ka pašvaldības un publiskais sektors energoefektivitātes jomā ir kā paraugs, kam citi var sekot un līdzināties. Šī projekta dalībnieki - Jūs visi - rādāt publiskajam sektoram paraugu!"

Vispirms tika apbalvoti labākās energoefektivitātes kampaņas un labākā rīcības plāna uzvarētāji. Par abu šo kategoriju uzvarētājiem kļuva Tukuma novada domes un Smiltenes novada domes energokomandas. Šīs abas komandas sacensību laikā bija īstenojušas ne tikai pasākumus, kas tika paredzēti projekta ietvaros, bet daudz dažādas citas aktivitātes. Piemēram, dažādu konkursu rīkošana kolēģiem un kolēģu iesaistīšana pasākumos, kas saistīti ar veselīgu dzīvesveidu un apkārtējās vides uzlabošanu. Pats galvenais, kas šīs komandas atšķīra no pārējām, bija komandas saliedētība un sacensību gars – mērķtiecīga vēlme uzvarēt.

Galvenā uzmanība tomēr tika pievērsta 1.kategorijai – lielākais enerģijas ietaupījums, kuras uzvarētājiem bija iespēja pārstāvēt valsti SAVE@WORK sacensību Eiropas finālā Briselē. Šajā kategorijā dalību noslēdza 16 ēkas, no kurām 13 ēkās tika panākts enerģijas patēriņa samazinājums.

SACENSĪBU IETEKME UZ KLIMATA PĀRMAIŅĀM

Sacensību laikā kopīgi tika panākts CO₂ emisiju samazinājums **29 tonnu apmērā**. Tas ir tik pat daudz, cik 145 koks spētu absorbēt visā savā mūža laikā! CO₂ ir siltumnīcefekta izraisīto gāzu, kas veidojas arī enerģijas ražošanas laikā, it īpaši, no fosilajiem kurināmajiem (dabāsgāze, dīzeļdegviela u.tml.). Šo darbību rezultātā atmosfērā ieplūst milzīgs šīs gāzes apjoms papildus tam, kas tur nokļūst dabiskā veidā, un veicina klimata pārmaiņas. Koki augšanas laikā uzņem CO₂, ražojot skābekli, bet šis process norit ļoti lēni. Vidēji 1 tonnu CO₂ emisijas savā mūža laikā var absorbēt pieci koki, tādēļ būtiski ir domāt par CO₂ emisiju samazināšanu un viens no šādiem veidiem ir enerģijas taupīšana.

1.KATEGORIJA:

LIELĀKAIS ENERĢIJAS IETAUPIJUMS

legūtā vieta	Ēkas nosaukums (adrese)	Enerģija kopā, %	Elektrība, %	Siltums, %
1	Smiltenes novada dome (Dārza iela 3)	-19,5	-10,9	-22,7
2	Cēsu sociālais dienests (Bērzaines iela 18)	-15,5	-12,7	-15,7
3	Pampāju pagasta pārvalde (Rūpniecības iela 1A)	-13,9	-30,9	-13,1
4	Administrācijas ēka Smiltēnē (Pils iela 2)	-12,6	-14,7	-11,9
5	Ķeguma sociālais dienests (Komunālā iela 3)	-11,5	-23,7	-5,1
6	Cēsu novada dome (Bērzaines iela 5)	-10,7	-5,4	-11,9
7	Cēsu sociālais dienests (Bērzaines iela 16)	-9,7	-11,5	-9,4
8	Kursišu pagasta pārvalde (Kalna iela 2)	-9,6	-9,6	n/a
9	Ķeguma novada dome (Lāčplēša iela 1)	-5,1	-28,6	+2,2
10	Tukuma novada dome (Talsu iela 4)	-3,9	-16,8	+2,3
11	Administrācijas ēka Smiltēnē (Dārza iela 11)	-2,3	-3,0	-2,1
12	Saldus novada dome (Avotu iela 12)	-2,3	-17,6	+2,7
13	Ādažu novada dome (Gaujas iela 33A)	-0,7	+14,3	-4,2
14	Tukuma sociālais dienests (Tidaholmas iela 1)	+4,0	-22,7	+11,2
15	Skrundas novada dome (Raiņa iela 11)	+9,4	+1,9	+11,9
16	Administrācijas ēka Skrundā (Amatnieku iela 1)	+14,3	+14,3	n/a
	VIDĒJI starp visām ēkām	-5,6	-11,1	-4,7
	VIDĒJI starp ēkām tikai ar ietaupījumu	-9,0	-16,0	-11,7

KO NOZĪMĒJA DALĪBA PROJEKTĀ?

ORGANIZĀCIJAI

Neatkarīgi no tā, vai organizācija projektā iesaistās, lai samazinātu enerģijas patēriņu, CO₂ emisijas vai izmaksas, viss ir atkarīgs no energokomandas: cik entuziastiska ir komanda un cik lielu atbalstu viņi saņem no vadības.

Sacensībās piedalījās komandas, kas aktivitātēs iesaistījās ar visu sirdi un dvēseli, bet bija arī tādas komandas, kurām tas bija tikai kārtējais darbs no kopējā darbu saraksta. Katrai organizācijai ir sava darba vide un kultūra. Vienā organizācijā ieviesta aktivitāte var strādāt lieliski, bet otrā negūt nekādu darbinieku atsaucību. Savukārt grūtākais ir saprast, kas vislabāk strādās tieši jūsu organizācijā. Parasti ir pieņemts, ka labākus projekta rezultātus varam gūt, ja tie tiek īstenoti no apakšas uz augšu, nevis otrādi. Tomēr šoreiz pieredze rāda ko citu. Gadījumā, kad tika sagatavots oficiāls rīkojums par darbinieku iesaisti un šie jautājumi tika iekļauti pašvaldības dienas kārtībā, darbinieki jutās pilnvaroti un ar lielāku atbildību piegāja projekta aktivitāšu īstenošanai un rezultātu sasniegšanai.

GINTS KUKAINIS

Smiltenes novada domes priekšsēdētājs

"Sacensības bija lieliska iespēja redzēt mūsu kolēģu kreativitāti, aizrautību, degsmi un mērķtiecību. Piedaloties mūsu kolektīvā radās daudz pozitīvu mirkļu un emociju, tas viennozīmīgi sekmēja savstarpējo sadarbību, un tika sasniegti ļoti labi enerģijas taupīšanas rezultāti."

ENERGOKOMANDAI

Energokomanda ir šī projekta sirds. Ja komanda varēja atvēlēt pietiekoši daudz laika un saņēma atbalstu no vadības, tad tā paveica satriecošu darbu! Daudziem komandas dalībniekiem šis projekts palīdzēja sajukt komandas garu un uzlabot komunikāciju starp kolēģiem, motivēja rīkoties savādāk un veicināt izpratni par enerģijas un vides jautājumiem darbavietā, kā arī iegūt zināšanas, kas pēc tam noderēja arī mājās.

JĀNIS LUKŠEVICS

Tukuma novada domes Energokomandas vadītājs, Juridiskās nodaļas iepirkumu speciālists

"Mūsu pieredze parādīja, ka tieši energokomandai ir izšķirošā nozīme rezultātu sasniegšanā - it sevišķi tad, kad ir liels darba kolektīvs, kuru ir daudz grūtāk motivēt un aizraut kopējā mērķa vārdā. Tad nu visa atbildība gulstas uz energokomandu, kura kā specvienība lēnām un pacietīgi virzās uz mērķa sasniegšanu, lai kādas pūles tas prasītu. Protams, arī pašai energokomandai ir jābūt ar savu kodolu jeb atslēgas cilvēkiem, kuriem ir zināšanas, pieredze un iniciatīva, lai aizrautu līdzīgi arī pārējos komandas biedrus un kolēģus. Mūsu pieredze tikai vēlreiz apstiprināja, cik tomēr liela nozīme ir vecajam, bet mūžīgi aktuālajam A.Dimā teicienam "Viens par visiem un visi par vienu", lai sasniegtu izvirzītos mērķus."

DARBINIEKAM

Neatkarīgi no tā, vai viņi to apzinājās vai ne, visi ēkas darbinieki kļuva par projekta daļu un regulāri tika informēti par ēkas enerģijas patēriņu un panākto ietaupījumu. Tādā veidā kļuva daudz ziņošāki par enerģijas izmantošanas jautājumiem kopumā.

Lielākajā daļā ēku energokomandas veica apgaismojuma un apkures sistēmu apsekošanu. Tās laikā tika iesaistīti arī visi ēkas darbinieki, viņiem, piemēram, jautājot: "vai nav pārāk karsts, vai auksts?". Tikai uzdodot šos vienkāršos jautājumus vien, cilvēki sāka runāt par lietām, kas viņus neapmierināja un ar kurām viņi ikdienā bija saskārušies, bet nevarēja vai neiedomājās līdz šim mainīt. Tam ir ļoti pozitīva ietekme uz kopējo darba vidi, ļaujot darbiniekam izteikt savas vēlmes un justies novērtētiem.

Credit: Arbeid & Milieu

KO MĒS IEMĀCĪJĀMIES?

Mācīšanās nav vienvirziena ceļš! Svarīga šī projekta daļa bija pirms un pēc sacensību aptauju veikšana ēku darbiniekiem, kuri apzināti vai neapzināti piedalījās SAVE@WORK projektā.

Deviņās valstīs katru anketu aizpildīja vairāk kā 2000 dalībnieku. Informācija, kuru saņēmām no šīm novērtējuma anketām, bija ļoti vērtīga. Tā ne tikai palīdzēja noskaidrot, kā darbinieki izprot enerģijas taupīšanu, bet arī saprast, kāda bija motivācija un vēlme piedalīties sacensībās. Aptaujās iegūta informācija veicināja projekta ieviešanu un pozitīvu rezultātu sasniegšanu, kā arī var noderēt līdzīgu kampaņu organizēšanā nākotnē.

No iegūtajām atbildēm noskaidrojām, ka kampaņās kā SAVE@WORK, kuru mērķis ir

veicināt enerģijas lietotāju uzvedības maiņu un līdz ar to energoefektivitāti darbavietā, jāpiesaista pēc iespējas plašāks cilvēku loks katrā ēkā. Iesaistītajiem jāsniedz konkrētas norādes aktivitāšu īstenošanai un svarīgi ar enerģijas taupīšanas pasākumu palīdzību stiprināt komandas garu starp kampaņā iesaistītajiem darbiniekiem. Svarīgi vairākas enerģijas taupīšanas aktivitātes veikt vienlaicīgi un regulāri, lai ar laiku tās kļūst par ieradumu. Vairums darbinieku atzinuši, ka daudz mācījušies no citiem savā kolektīvā, kā arī novērtē kampaņā dotos padomus, kā taupīt enerģiju un kļūt videi draudzīgākam arī tādās jomās, kā pārvietošanās uz darbu, pusdienošana un pasākumu rīkošana, efektīvas un ērtas darba vides veidošana.

Sacensību sākumā skaidrs vēstījums un nostāja no vadības puses: **"enerģijas taupīšana mums ir svarīga, jo vēlamies kļūt energoefektīvi un rādīt piemēru citiem"** ir svarīga ziņa ēkas darbiniekiem. Tas var palīdzēt veiksmīgi sākt sacensības un uzturēt motivāciju visas kampaņas garumā. Situācija, kad **"mans priekšnieks lika man pievienoties"** daļai iesaistīto bija nozīmīgs iesaistīties dalībai sacensībās papildus tādiem aspektiem kā rūpēm par vides uzlabošanu un interesi enerģijas taupīšanas jautājumos. Organizējot šāda veida kampaņas, jāatceras, ka darbinieku motivācija dalībai sacensībās ir atšķirīga. Tādēļ vajadzētu pārliecināties, ka tiek ņemtas vērā darbinieku dažādās intereses un vēlmes. Līdz ar to pēc iespējas vairāk cilvēku tiktu motivēti iesaistīties enerģijas taupīšanas aktivitātēs un kopumā tiktu panākti labāki rezultāti.

Plašāku informāciju par aptaujas rezultātiem atradīsiet projekta mājaslapā – www.saveatwork.lv

Vai Jums ienāca prātā doma, šādas aktivitātes varētu īstenot arī Jūsu darbavietā?

Lai arī projekts tika ieviests pašvaldībās, to var pielāgot arī citu institūciju un organizāciju vajadzībām! Viss, kas Jums nepieciešams ir entuziastiska komanda ar vēlmi ieviest pārmaiņas un atbalsts no vadības.

JOPROJĀM ESAT IEINTERESĒTI?

 www.saveatwork.eu

Sazinieties ar mums:

Ekodoma

Enerģētika. Vide. Ekonomika.

Līga Žogla un Milda Pētersone

SIA "EKODOMA"

liga@ekodoma.lv

milda.peterson@ekodoma.lv

Andris Jaunpetrovičs

Smitenes novada pašvaldība

andris.jaunpetrovics@smitene.lv

Marita Melvere

Saldus novada pašvaldība

marita.melvere@saldus.lv

BEHÄLINGS- UND SERVICE-GESELLSCHAFT BERLIN AG

Anke Merziger

Projekta starptautiskā koordinatore

B.&S.U., Vācija

AMerziger@bsu-berlin.de

Anrijs Zēbergs

Anrijs Zēbergs

Ādažu novada pašvaldība

Anrijs.Zebergs@adazi.lv

Dace Soboļeva

Ķeguma novada pašvaldība

dace.soboleva@kegums.lv

Inta Ādamsons

Cēsu novada pašvaldība

inta.adamson@cesis.lv

Dace Keirāne

Tukuma novada pašvaldība

dace.keirane@tukums.lv

Skrundas novada pašvaldība

dome@skrunda.lv

Tikai autori ir atbildīgi par šī materiāla saturu. Tam nav obligāti jāatspoguļo Eiropas Savienības viedoklis. Ne EASME, ne Eiropas Komisija nav atbildīgas par šeit ietvertās informācijas turpmāku izmantošanu.

 www.saveatwork.eu

EKODOMA, 2017

Izstrādātājs: designandtonic.com

SAVE
@WORK